

Zeventig procent van de melkveehouders verwacht dat er op het eigen bedrijf over tien jaar nog gemolken wordt

Optimisme over opschaling

Voor jonge melkveehouders kiezen ervoor extra arbeid in te schakelen om de bedrijfsontwikkeling in goede banen te leiden, zo blijkt uit onderzoek in opdracht van Veeteelt. De schaa sprong en de wisselende melkprijzen zorgen voor meer specialisatie in Vlaanderen en het voornemen om meer leningen af te lossen in Nederland.

tekst Jaap van der Knaap

Over tien jaar denkt 70 procent van de Nederlandse en Vlaamse veehouders nog te boeren op de huidige locatie. Nederlandse melkveehouders verwachten dan gemiddeld 115 koeien te melken, Vlaamse veehouders 85. Deze gegevens zijn op te maken uit het onderzoek dat het bureau Environs International afgelopen jaar uitvoerde in opdracht van Veeteelt. Environs vroeg 281 Nederlandse en 119 Vlaamse melkveehouders onder meer naar de toekomstverwachtingen voor het eigen bedrijf. Zowel in Nederland als in Vlaanderen zijn de melkveehouders positief ingesteld (tabel 1, pagina 12). 'Dat positivisme is kenmerkend voor de melkveehouderijsector', reageert Cor Bruns, sectormanager agrarisch

advies van de ING-bank. 'Het is goed dat ondernemers positief zijn ingesteld, maar wij houden er rekening mee dat er over tien jaar nog tussen de vijftig en zestig procent van het huidige aantal Nederlandse melkveehouders actief zal zijn.'

Het verschil tussen wat de melkveehouders denken en wat ING verwacht heeft volgens Bruns te maken met plannen maken voor de lange termijn. 'Veel veehouders zijn nu nauwelijks bezig met nadenken over hoe het bedrijf er na 2015 uit moet zien. De huidige investeringsplannen dateren nog uit de periode van de goede melkprijzen. Veehouders beraden zich nu vooral op wat ze met de extra gecreëerde stalruimte moeten doen.'

Ambities om te investeren

Op de lange termijn hebben het wegvallen van het quotum en wetgeving grote impact. Die gevolgen gelden niet alleen voor de kleinere bedrijven, voorspelt Bruns. 'We verwachten een groei van de melkplak van 10 tot 15 procent. Wetgeving heeft ook een belangrijke invloed op de beslissing al dan niet actief te blijven. Mestwetgeving bijvoorbeeld, maar ook de bouwstop voor bedrijven in Noord-Brabant met een bebouwd oppervlak van anderhalve hectare kunnen ervoor zorgen dat juist grote bedrijven stoppen omdat ze meer mogelijkheden zien in het buitenland.'

Gelukkelijk zijn de melkveehouders positief over de toekomst, vindt ook Jan de Keyser, directeur agrarische divisie BNP Paribas Fortis. 'Gezien de leeftijdsopbouw van de Vlaamse melkveehouders – een groot aantal is de vijftig

jaar al gepasseerd – had ik het aantal dat over tien jaar nog boer denkt te zijn, lager ingeschat', reageert De Keyser. 'Wij stellen melkveehouders zelf de vraag of ze komende tien jaar nog ambities hebben om te investeren. Dan merken we dat hooguit veertig tot vijftig procent van de veehouders nog stappen wil maken. Onze sectorvisie voor Vlaanderen is dat de komende tien jaar dertig procent stopt, veertig procent ambities heeft en nog eens dertig procent op dezelfde voet door zal gaan.'

Gemengde bedrijven moeten kiezen

Dat Vlaamse veehouders over tien jaar gemiddeld 85 koeien hopen te melken is volgens De Keyser reëel. 'In Vlaanderen hebben we nu nog veel gemengde bedrijven, voornamelijk de combinatie van varkens en koeien. Door de wetgeving omtrent huisvesting van varkens moeten veel bedrijven investeren. Ook het naderende einde van het quotumtijdsperk zorgt ervoor dat bedrijven momenteel op een kruispunt staan. Ze moeten een keuze maken waarin ze het geld willen investeren. Dat gaat ongetwijfeld zorgen voor verdere specialisatie en het afstoten van een van de takken. Gelet op de rendabiliteit verwacht ik dat velen de keuze voor de varkenshouderij maken. Investerings in de varkenssector zijn eerder terugverdiend dan in de melkveehouderij.'

In de telefonische enquête vroeg Environs ook hoe melkveehouders de komende tien jaar de schaa sprong arbeidstechnisch denken op te vangen. In Vlaanderen kiest 73 procent voor verdere automatisering via bijvoorbeeld een melkrobot (zie tabel 2). In Nederland wordt automa-

tisering ook het meest genoemd, maar daar wordt het arbeidsvraagstuk ook ingevuld met extra mankracht. Vooral jonge veehouders onder de veertig jaar kiezen voor personeel en dat is volgens Jurgen Veron, lid van het dagelijks bestuur van NAJK, niet zo vreemd. 'Jonge veehouders kiezen minder voor automatisering omdat ze al een hoge kostprijs hebben vanwege de bedrijfsovername. Automatisering betekent hogere vaste kosten voor rente en aflossing. Wanneer je kiest voor het inhuren van arbeid ben je flexibeler.'

Veron is zelf ook melkveehouder. Hij vindt de genoemde schaa sprong van het huidige aantal van gemiddeld zeventig koeien naar 115 koeien over tien jaar wel fors. 'Dat is een groei van 45 dieren, ongeveer zestig procent. Zo'n groei lijkt me niet voor iedereen weggelegd. Ik zie wel dat de grotere bedrijven flink groeien van bijvoorbeeld 150 naar 250 dieren, maar die sprong is gemakkelijker te maken. Daar is het management al ingericht op grootschaligheid; dat is voor kleinere bedrijven een stuk lastiger.'

Aflossen verstandig

Afgelopen twee jaar onderging de melkprijs flinke schommelingen. In de enquête vroeg Environs hoe melkveehouders daar in de toekomst mee om denken te gaan. Er waren meerdere antwoorden mogelijk, maar opvallend is dat verdere schaa lvergroting niet als eerste werd genoemd (tabel 3 en 4).

'Wanneer veehouders inderdaad eerst kiezen voor aflossen, dan kostprijs verlagen en vervolgens gaan opschalen,

dan hebben we veel slimme melkveehouders in Nederland', reageert Veron. 'Wanneer je eerst zorgt voor wat financiële ruimte, dan voor kostprijsverlaging en pas daarna de stap naar schaalvergroting maakt sla je een dubbele slag. En lagere kostprijs én meer melk produceren betekent twee maal extra geld.'

Volgens Bruns ligt het inderdaad meer voor de hand dat veehouders als eerste schaalvergroting zouden noemen. 'Aflossen is daarentegen een verstandigere eerste keus omdat je daarmee zorgt voor een sterke uitgangssituatie voor je bedrijf in 2015. Bedrijven die zwaar gefinancierd zijn, zijn het meest kwetsbaar in moeilijke tijden.'

Veel bedrijven bereiden zich juist voor op het einde van het quotum-tijdperk in 2015 door nu al te investeren in stalruimte. Maar dat is volgens Bruns niet verstandig. 'Daardoor ga je nu al vaste kosten maken om in 2015 van start te kunnen. Je maakt je bedrijf echt niet sterker door nu al te investeren in staal en steen. Aflossen en een goede langetermijnplanning maken, is verstandiger.'

Bij de Vlaamse ondervraagden valt op dat eenderde van de melkveehouders zich niet specifiek voorbereidt

	waarsch.		weet	
	beslist	wel	niet	niet
Nederland (%)	31	37	17	7
Vlaanderen (%)	38	33	12	6

Tabel 1 – Denkt u dat u of uw opvolger over tien jaar hier nog zal boeren?

regio	aantal	regio	aantal
Noord	125	Oost/West-Vlaanderen	80
Oost	111	rest Vlaanderen	93
West	95		
Zuid	124		
Nederland gem.	115	Vlaanderen gem.	85

Tabel 2 – Hoeveel koeien denkt u over tien jaar te melken?

op moeilijke tijden. 'Dat kan twee oorzaken hebben', denkt De Keijser. 'Die 33 procent zouden de stoppende veehouders kunnen zijn of het zijn de bedrijven met een tweede tak. Veel van deze bedrijven volgen de redenatie dat wanneer het in de ene tak moeizaam gaat, de andere bedrijfstak dat opvangt. Het hebben van twee bedrijfstakken is ook een vorm van voorbereiding op lastige tijden.'

Conservatief Vlaanderen

Dat Vlaamse veehouders minder sterk kiezen voor aflossen of wat geld opzij zetten komt volgens De Keyser door de

	Nederland (%)	Vlaanderen (%)
inzet op automatisering	60	73
extra mankracht	18	7
automatisering en mankracht	10	5
anders	12	15

Tabel 3 – Hoe denkt u dan te werken?

	Nederland (%)	Vlaanderen (%)
door schaalvergroting	25	21
door kostprijsverlaging	36	45
door af te lossen	54	42
niet	16	33

Tabel 4 – Hoe bereidt u zich voor op moeilijke tijden? Meerdere antwoorden mogelijk (bron tabellen: Environs International)

bestaande structuren. 'In Vlaanderen is altijd conservatiever gewerkt met het verstrekken van leningen dan in Nederland. Zowel de bank als de ondernemer verwacht dat een lening ooit wordt afbetaald. Dat klinkt afwachtend, maar daardoor is de financiële crisis in Vlaanderen minder hard ingeslagen dan in Nederland.'

Volgens De Keyser hebben Vlaamse veehouders altijd sterk rekening gehouden met de kostprijs. 'Als vermogenverstrekker kijken we altijd naar de kostprijs en als regel willen we ondernemers financieren tot aan een kostprijs tot 28 cent per kg melk. We durven een stapje verder te gaan bij ondernemers die in het verleden goede resultaten behaalden en nu een doordacht bedrijfsplan kunnen tonen.'

Brunns sluit zich daarbij aan. 'Maak een compleet toekomstplan voor je bedrijf voor de komende tien jaar en zorg dat je klaar bent voor het quotumloze tijdperk. Probeer voorbij 2015 te denken en bedenk waar je met je bedrijf naar toe wilt. Dan heb je al veel gewonnen.' |

NRM en melken op grote schaal

Veeteelt heeft het thema grootschalige melkveehouderij samengebracht met de voorbeschouwing van de NRM 2010. Het onderwerp grootschaligheid beheerst de media en ook voor de sector zelf zijn er nog veel vragen onbeantwoord.

Het hoofdverhaal met het lezersonderzoek vormt de aftrap van een

reeks verhalen over melken op grote schaal. In dit nummer zijn verder verhalen te vinden over de verwachtingen van de zuivelmarkt en schaalvergroting en een discussie over megastallen.

Daarnaast tonen vier grote melkveebedrijven trots hun koeien waarmee ze deelnemen aan de NRM 2010.

